

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

до закону «Про Вищу раду юстиції» України від 20–21 березня 2015 р. URL: <https://vkksu.gov.ua/page/vysnovky-veneciyskoyi-komisiyi>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» Свида Олексій Георгійович

Давидзон Д. О.,
*студентка 2 курсу денної форми
здобуття освіти другого
(магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 081 «Право»
освітньої програми «Право»
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ТА МЕДІАТОРА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Положення частини 1 статті 59 Конституції України гарантує кожному право на професійну правничу допомогу. Відповідно до статті 131–2 Конституції України, для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура [1]. Закон України «Про медіацію» визначає медіацію як позасудову добровільну, конфіденційну, структуровану процедуру, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [2].

На практиці завжди зустрічаються випадки порушення, невиконання чи неналежного виконання своїх професійних обов’язків як адвокатами, так і медіаторами. Дієвим механізмом захисту прав осіб, які звернулися за правничою допомогою до адвокатів або за проведенням процедури медіації до медіаторів, а також для збереження репутації адвокатів і медіаторів, адвокатури України та інституту медіації, є інститут юридичної відповідальності, зокрема, професійної відповідальності адвокатів та медіаторів.

Професійна відповідальність як адвоката, так і медіатора не обмежується лише елементами дисциплінарної відповідальності, а поєднує у собі елементи й інших видів юридичної відповідальності, таких як: цивільно-правова, адміністративна та кримінальна.

Д. Кухнюк визначає дисциплінарну відповідальність адвоката як «особливий вид юридичної відповідальності, що застосовується до адвоката за результатами дисциплінарного провадження, яке здійснюється кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури за вчинення дисциплінарного проступку»[3].

Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, яким є: порушення вимог несумісності; порушення присяги адвоката України; порушення правил адвокатської етики; розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення; невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків; невиконання рішень органів адвокатського самоврядування; порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом[4].

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» врегулює тільки один вид відповідальності адвоката – дисциплінарну відповідальність, у зв'язку з чим заслуговує на увагу визначення А. В. Біцай, що проявом цивільно-правової відповідальності є наявність, по-перше, такого складу професійного правопорушення адвоката, як невиконання або неналежного виконання своїх професійних обов'язків, а по-друге, відновно-компенсаційної функції, яка спрямована на усунення негативних наслідків правопорушення шляхом відшкодування завданої як майнової так і моральної шкоди та збитків. Питання компенсаційного характеру пов'язані із завданням майнової і моральної шкоди та збитків адвокатом своєму клієнтові або третім особам внаслідок невиконання або неналежного виконання своїх професійних обов'язків, знаходиться поза юрисдикції кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, тоді як питання відшкодування завданих адвокатом своєму клієнту чи третім особам шкоди та збитків вирішується в межах та в порядку цивільного судочинства [5, с. 10].

Під час здійснення адвокатом професійної діяльності він може бути притягнений до кримінальної відповідальності. Вказані види юридичної відповідальності можуть знайти своє відображення у наступних нормах чинного законодавства України, наприклад: ст. 358 КК України підро-

блення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів; ст. 368–3 КК України підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми; ст. 368–4 КК України підкуп особи, яка надає публічні послуги; ст. 369 КК України пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі; ст. 386 КК України перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку; ст. 387 КК України розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування тощо [6].

Для медіації вкрай важливими є питання відповідальності третьої нейтральної сторони – медіатора. Загалом відповідальність медіатора можна поділити на такі групи: зобов'язання, які медіатор несе як будь-який інший суб'єкт господарювання; відповідальність, що стосується безпосередньо практики медіації.

Згідно із ст. 15 Закону України «Про медіацію», медіатор може бути притягнутий до цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язань відповідно до договору про проведення медіації [2].

Відповідно до Науково-практичного коментарю до Закону України «Про медіацію», цивільно-правова відповідальність медіатора як надавача послуг медіації може обумовлюватися положеннями договору про проведення медіації, а також положеннями інших договорів факультативного характеру (наприклад, договору про нерозголошення інформації, договору про надання послуг із підготовки до медіації). Договір про проведення медіації зазвичай містить такі зобов'язання медіатора: провести процедуру медіації відповідно до законодавчих вимог та норм професійної етики; повідомити сторони про наявний чи можливий конфлікт інтересів; утримуватися від пропонування сторонам варіантів вирішення конфлікту (спору), примушування сторін до прийняття будь-якого рішення, надання оцінки діям сторін, схвалення позиції будь-якої зі сторін; не розголошувати інформацію, яка стала йому відома під час підготовки та проведення медіації; інформувати сторони та інших учасників медіації про їхні права та обов'язки, принципи і правила проведення медіації, можливість отримання консультацій у відповідних спеціалістів, наслідки укладення договору про проведення медіації та/або угоди за результатами медіації, а також про свій професійний досвід та компетенцію [7].

Законодавство України не містить специфічних статей, що передбачають кримінальну чи адміністративну відповідальність медіатора

як професіонала, який проводить процедуру медіації. Медіатор може бути притягнений до такої відповідальності на загальних засадах як фізична особа. Водночас законодавство містить підстави адміністративної та кримінальної відповідальності, що кореспондуються з принципом конфіденційності медіації.

Оскільки Законом України «Про медіацію» не встановлено порядок притягнення медіаторів до відповідальності, а також відсутній спеціальний орган, який би розглядав скарги стосовно діяльності медіаторів, таким органом могла б стати спеціальна Комісія, утворена Національною асоціацією медіаторів України. Враховуючи відсутність у законодавстві процедури притягнення до дисциплінарної відповідальності медіаторів, ухвалення відповідного положення та порядку є доцільним з огляду на необхідність унормування механізмів професійної відповідальності медіаторів.

Таким чином, порівняльний аналіз відповідальності адвоката та медіатора засвідчує наявність як спільних, так і відмінних рис у правовому регулюванні їхньої професійної відповідальності. Обидва можуть бути притягнуті до цивільно-правової, адміністративної чи кримінальної відповідальності за загальними нормами законодавства. Водночас адвокати підпадають під чітко врегульований механізм дисциплінарної відповідальності, що забезпечується на рівні Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Інститут відповідальності медіатора має менш структурований характер: законодавство України не передбачає порядок притягнення медіаторів до відповідальності, відсутній спеціальний орган нагляду чи розгляду скарг щодо їх діяльності, а дисциплінарні механізми реалізуються через внутрішні документи об'єднань медіаторів.

Таким чином, для забезпечення належного рівня правової визначеності, захисту прав сторін медіації та підвищення довіри до інституту медіації в Україні доцільним є подальше нормативне унормування механізмів притягнення медіаторів до відповідальності та створення ефективного органу контролю за дотриманням професійних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254-к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2022, № 7, ст. 51.

3. Кухнюк Д. В. Дисциплінарна відповідальність за порушення адвокатської етики / Кухнюк Д., Шиленко Б. // Вісник Київського нац. Університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Юридичні науки. – 2019. – Вип. 4 (111). С.31–34.

4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 15.07.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013, № 27, ст. 282.

5. Біцай А. В. Організаційно-правові засади участі адвоката в медіації: дис. ... канд. юр. наук / А. В. Біцай. – Київ. – 2015. – 246 с.

6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001, № 25–26, ст. 131.

7. Науково-практичний коментар до Закону України «Про медіацію» – Київ: Видавництво РАЦЮ, 2024, 100 с.

Науковий керівник: Кухнюк Д. В., канд. юр. наук, доцент, доцент кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Дзядевич В. Р.,
*аспірант другого року навчання
кафедри юстиції Навчально-наукового
інституту права Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка*

РОЛЬ СУДДІВ У ВІДСТАВЦІ В УМОВАХ ТРАНЗИТНОГО ПРАВОСУДДЯ

Транзитне (перехідне) правосуддя за своєю суттю є комплексом судових та позасудових заходів, що застосовуються суспільством з метою подолання масштабних і систематичних порушень прав людини та гуманітарних катастроф після періодів збройних конфліктів, авторитарного правління, колоніального панування чи інших форм порушень верховенства права. Ці заходи, включаючи кримінальне переслідування, створення спеціалізованих юрисдикційних органів (комісій з встановлення істини), запровадження програм відшкодування завданої шкоди та інституційні реформи – мають на меті встановити підзвітність, відновити довіру громадськості до державних інституцій та окремих сегментів державної влади, а також закласти підвалини для сталого миру. Одна із важливих ідей правосуддя перехідного періоду полягає не лише у по-

Фідря Ю. О.

ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ДИСЦИПЛІНАРНИХ
СТЯГНЕНЬ СТОСОВНО СУДДІ 133

Хотенець П. В.

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ПРО ДІАЛЕКТИКУ СУДОВОЇ
ТА ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ 138

Хотинська-Нор О. З.

ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ІНСТРУМЕНТАРІЮ У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ
УКРАЇНИ..... 140

Храпенко О. О.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА:
ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ 142

Шевчук О. М., Євечук О. І.

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД З ПИТАНЬ
ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ:
АНАЛІЗ ОКРЕМИХ РІШЕНЬ ЄСПЛ 146

СТУДЕНТИ ТА АСПІРАНТИ

Афанасьєва В., Машаро О.

ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ І ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ
ДО СУДОВОЇ СИСТЕМИ 151

Басюк Ю. М.

ЕТИЧНІ МЕЖІ ПОВЕДІНКИ АДВОКАТА У СОЦІАЛЬНИХ
МЕРЕЖАХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 154

Бєляєва К. О.

ДОВІРА ДО СУДУ В УКРАЇНСКОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
ФАКТОРИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ 159

Бідний Є. М.

НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «МИТНИЙ
СПІР ЩОДО НАРАХУВАННЯ ТА СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ
ПЛАТЕЖІВ» КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ЄСПЛ 162

Божко А. В.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА АДВОКАТА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ 166

Бондар Аліса

ПРИНЦИП ДОБРОВІЛЬНОСТІ ШЛЮБУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД 169